

N:o 118.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående understöd åt aflidne seminarieläraren Z. Grapes oförsörjda barn; gifven Stockholms slott den 13 mars 1908.

Under återopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att å allmänna indragningsstaten bevilja aflidne läraren vid statens småskoleseminarium i Haparanda Zakarias Grapes oförsörjda barn Elof Zakarias, Ester Anna Matilda, Karin, Karl Israel samt Ulrika Josefina årliga understöd till belopp af 100 kronor för dem hvar, att utgå från och med juni månad 1907 intill uppnådda 18 års ålder.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Hugo Hammarskjöld.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 13 mars 1908.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
Statsråden: ALFRED PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 HAMMARSKJÖLD,
 SWARTZ,
 grefve HAMILTON,
 grefve EHRENSVÄRD,
 MALM.

Departementschefen, statsrådet Hammarskjöld yttrade:

Ang.
understöd
åt affidne
seminarie-
läraren
Z. Grapes
oförsörjda
barn.

»Uti en till Kungl. Maj:t ingifven ansökning har föreståndaren för statens småskoleseminarium i Haparanda Emil Lindbäck anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes hos Riksdagen göra framställning om en årlig pension å 500 kronor åt affidne läraren vid seminariet Zacharias Grapes änka Sofia Helena Grape, född Stenudd, och deras fem oförsörjda barn.

Till stöd för nämnda ansökning har Lindbäck anfört. Den tjänst, Grape innehaft, vore delaktig i folkskollärarnas pensionsinrättning, och utgjorde den pension, som komme att tillfalla Grapes änka och barn 405 kronor, ett belopp, som för så många personer omöjligt kunde räcka till ens det tarfligaste uppehälle, allra helst föga utsikt funnes för att änkan skulle lyckas att i någon väsentlig mån med eget arbete bidraga till att försörja de sina. Det vore visserligen sant, att i vidrigt fall kommunen vore skyldig att lämna Grapes efterlevande understöd; men det vore enligt Lindbäckes förmenande staten ovärdigt att i ett fall som detta ej göra hvad

på den ankomme för att förebygga, att änkan och barnen efter en dess mångåriga tjänare fölle den kommunala fattigvården till last. Grape hade nämligen tjänstgjort vid Haparanda seminarium, alltsedan detta år 1875 inrättades, alltså under i det närmaste 32 år och större delen af denna tid för en mycket knapp aflöning. Den uppgift, seminariet i Haparanda med hänsyn till folkupplysningen i dessa nordliga bygder hade och äfven på lyckligt sätt löste, vore dessutom af den betydelse, att vid detsamma anställda lärare vore väl förtjänta af att deras änkor och barn af staten skyddades för brist och nöd.

Af ansökningen bilagda handlingar inhämtas:

att Grape vid sin död den 8 maj 1907 efterlämnat såsom stärbhusdelägare sin förutbemälda änka, som är född 1861, samt nio barn, af hvilka en son och två döttrar vid faderns död uppnått myndig ålder, men sex barn då ännu varit omyndiga, nämligen Svea, född den 29 december 1888, Elof Zakarias, född den 7 december 1893, Ester Anna Matilda, född den 24 augusti 1895, Karin, född den 5 januari 1899, Karl Israel, född den 28 januari 1900, och Ulrika Josefina, född den 19 januari 1902;

samt att enligt upprättad bouppteckning brist förefanns i boet till belopp af 441 kronor 68 öre.

På grund af nådig remiss har domkapitlet i Luleå den 23 oktober 1907 afgifvit underdånigt utlåtande i ärendet och därvid anfört hufvudsakligen.

Zakarias Grape hade, efter att hafva genomgått femklassigt elementarläroverk och någon tid tjänstgjort såsom småskollärare i finnbygden, år 1875 aflagt folkskolläraryxamen samt förordnats från och med den 1 september 1875 till lärare vid det då nyinrättade seminariet i Haparanda, hvilket förordnande han innehaft intill sin död den 8 maj 1907. Under de i det närmaste 32 år, han sålunda tjänat det allmänna, hade han med stort nit och erkänd skicklighet bestridt sina åligganden såsom lärare vid ifrågavarande läroanstalt, hvarest på grund af dennas särskilda uppgift att utbilda svensktalande lärare och lärarinnor för finskspråkiga orter tjänstgöringen borde anses vara synnerligen kräfvande och svår. Jämlikt nådiga bref den 19 april 1875, den 20 juli 1877, den 6 oktober 1882, den 25 april 1889 och den 27 juni 1902 hade Grape i årlig aflöning åtnjutit såsom lärare i öfningsskolan samt i teckning och gymnastik under åren 1875—1877 1,000 kronor samt såsom ämnes-, tecknings- och gymnastiklärare under åren 1877—1882 1,300 kronor, under åren 1882—1889 1,600 kronor, under åren 1889—1902 2,000 kronor och under åren 1902—1907 3,000 kronor. Jämlikt nådigt bref den 1 juli 1897 hade Grape varit delaktig i folkskollärarnas pensionsinrättning samt folkskollärarnas

änke- och pupillkassa, och utgjorde den pension, som från nämnda kassa komme att enligt nu gällande bestämmelser tillfalla änkan och de minderåriga barnen, för år 405 kronor.

Med afseende å de efterlevandes utblottade ekonomiska ställning vitsordade domkapitlet hvad seminarieföreståndaren Lindbäck härutinnan anført.

Såsom af det förutnämnda tydligt framginge, hade Grape under den längsta tiden af sin tjänstgöring åtnjutit i förhållande till dennas beskaffenhet synnerligen knappa löneförmåner. Endast under de sista åren hade dessa uppgått till sådant belopp, att Grape med sin familj kunnat därmed bereda sig en någorlunda bekymmerfri bärning; men då hans ekonomi redan förut varit undergräfd, hade i allt fall inkomsterna af lätt insedda skäl icke kunnat blifva tillräckliga för att gifva honom tillfälle att genom besparingar i minsta mån sörja för familjens framtida utkomst.

Att den nu Grapes änka och barn tillkommande, i förhållande äfven till de löneinkomster, Grape under de senaste åren åtnjutit, alltför ringa pensionen af 405 kronor icke kunde, helst änkan uppgåfves icke förmå i afsevärd mån själf bidraga till familjens försörjning, vara tillfyllest att bereda dem en blygsam bärning, låge i öppen dag.

På grund häraf syntes det domkapitlet ytterst önskvärdt och äfven billigt, att staten trädde emellan för att bereda änkan Grape och hennes barn möjlighet att utan anlitan af fattigvård erhålla nödig försörjning. Den i den underdåniga framställningen i sådant afseende begärda tilläggs-pensionen af allmänna medel å 500 kronor syntes enligt domkapitlets mening vara till sin storlek lämplig och borde, då Grape uppburit lön endast till och med maj månad 1907, utgå från och med den 1 juni 1907. Därest nämnda belopp för ändamålet beviljades, skulle pension sålunda komma att utgå med sammanlagdt 905 kronor för år, hvilken summa i allt fall torde få anses för familjen utgöra ett existensminimum.

Seminariets inspektör, hvars yttrande af domkapitlet inforrats, har tillstyrkt bifall till framställningen.

Statskontoret har, efter nådig remiss, den 17 februari 1908 afgifvit underdånigt utlåtande i ärendet, därvid hufvudsakligen anförts följande..

Småskoleseminariet i Haparanda vore af staten inrättadt och underhölles uteslutande af statsmedel, som utginge från förslagsanslaget till befrämjande af folkundervisningen bland de i rikets nordligare trakter bosatta finnar.

Visserligen vore, såsom upplyst blifvit, änkan Grape i åtnjutande af pension från en kassa, hvilken uppbure bidrag af statsmedel, och af sådan anledning hyste statskontoret betänklighet mot att förordna beredande åt

hennes af någon ytterligare pension af statsmedel; men då på grund af hvad i ärendet blifvit af seminariets föreståndare samt domkapitlet i Luleå anfördt måste antagas såsom visst, att änkan Grape icke kunde utan väsentligt tillskott till omförmälda pension försörja den stora familjen och bereda uppfostran åt fem minderåriga barn, ansåge statskontoret med hänsyn till i detta fall föreliggande, synnerligen ömmande omständigheter med billighet öfverensstämmande, att någon hjälp bereddes; och ville det synas statskontoret, som om detta lämpligen kunde ske i form af understöd för de minderåriga barnens uppfostran. Sådant understöd torde, på sätt förut i liknande fall ägt rum, böra bestämmas särskildt för hvart och ett af barnen att utgå, intill dess barnet fyllt 18 år; och syntes ett belopp af 100 kronor för hvart barn kunna anses skäligt.

I betraktande af seminarieläraren Grapes långa, kräfvande och väl vitsordade tjänstgöring anser jag i likhet med myndigheterna billigheten fordra, att Grapes familj understödes af allmänna medel, i all synnerhet som änkan synes befinna sig i stort ekonomiskt betryck. På sätt statskontoret framhållit, synes understödet lämpligast böra utgå i form af hjälp till de minderåriga barnens uppfostran; och får jag, på grund af hvad sålunda anförts, hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att å allmänna indragningsstaten bevilja affidne läraren vid statens småskoleseminarium i Haparanda Zakarias Grapes oförsörjda barn Elof Zakarias, Ester Anna Matilda, Karin, Karl Israel samt Ulrika Josefina årliga understöd till belopp af 100 kronor för dem hvar, att utgå från och med juni månad 1907 intill uppnådda 18 års ålder.»

Hvad föredragande departementschefen sålunda hemställt behagade, på tillstyrkan af statsrådets öfriga ledamöter, Hans Maj:t Konungen i nåder bifalla; och skulle proposition aflätas till Riksdagen af den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Torsten Burén.